

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. I. Propositio prima. Potest Conscientia es duabus probabilibus
opinionibus, vtram vult eligere. Potest etiam vnus viri docti & prudentis
opinionem sequi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

etoritate viri possit sequi? *Tertio*, hoc si possit; quot viri graves, aut auctores requirantur, ut verè probabilis cenferi possit opinio quam tuentur? *Quarto*, an si quis propriam habet opinionem probabilem verantem, id est dictantem rem esse illicitam, sequi possit opinionem probabilem alienam, quæ dicit rem esse licitam, nullique obnoxiam peccato? *Quinto*, an relictâ probabiliori, liceat sequi opinionem probabilem. *Sexto* denique, an non ea eligenda sit quæ est tutior.

§. I.

PROPOSITIO I.

Potest Conscientia ex duabus probabilibus opinionibus, utramvult eligere. Potest etiam unus viri docti & prudentis opinionem sequi.

1. **M**ultis hæc multi disputant: sed si naturam probabilitatis, Ex aq̄e probabilibus eligi potest quilibet. opinionisque probabilis definitionem, prout Tractatu superiore §. 2. fecimus, non indiligenter attendimus, facilis erit harum quæstionum explicatio. Et in primâ quidem difficultas nulla est. Nam cum verè probabilis statuatur esse utrimque opinio, sanè necesse est eas utrimque sese rationes offerre, quibus benè perpensis considerati viri prudenter assentiri possint. Assentiantur ergo; & aliqui quidem opinioni licitum esse neganti, alii verò licitum esse affirmanti. Sanè utrimque prudenter judicabitur, neque alterutra pars temeritatis arguetur. Quòd si ergo utrumque prudens sit iudicium, nihil obstat quo minus id, quod prudenter fit, licitum mihi sit agere, illamque ex duabus æquè probabilibus eligere, quæ placuerit.
2. At, quid si vnam jam elegeris, poterisne mutatis quasi castris Et semel electa, potest deseri assensu contrario. ad alteram transilire, & arbitrari jam licitum, quod antè opinari illicitum? Poteris sanè si fide bonâ agis, & non dolo aliquo ad eludendam legis vim. Atqui cum illicitum antè iudicabas, contraria opinio falsitatis à te condemnata est. Hoc enim verò profus nego; neutrum enim iudicasti. Et verò optarem magno-
pere

pere, vt accuratè attenderetur id quod de probabilibus opinio-
nibus dixi num. 7. Tractatùs præcedentis, magnæque in hâc ma-
teriâ euadentur tenebræ. Nam id sibi persuadent multi, illudque
tamquam fixum certumque statuunt, numquam opinari quem-
quam ratione probabili (v.g. Verum quidquam esse quod audit,
aut licitum esse quod agitur) quin contrariam iudicet prorsus
esse aut falsum, aut illicitum. Hoc tamen si inspiciatur intimiùs,
ita non est. Nam talis opinio, non esset opinio, sed aut scientia
rei certa, aut error. Opinio autem probabilis, scientia non est:
quia veritatem rei nec certò attingit, nec sic, vt eam sciat se at-
tingere. Non etiam error est aut esse potest; tantùm enim judi-
cat rationes esse, cur possit prudenter credere rem esse veram aut
licitam. Neque contrariam opinionem falsitatis arguit aut con-
demnat, sed potiùs approbat; fatetur enim etiam rationes esse,
cur prudenter credi possit rem falsam esse aut illicitam. Sic ergo,
qui desertâ vnâ opinione probabili quam habuit, contrariam
amplectitur, nullo modo mutat quod de rei veritate aut legis vi
habuit iudicium; nullum enim certum habuit. Neque aliquid
agit, vt quidam obijciunt, contra propriam sententiam; nullam
enim tulit: sed opiniones quæ prudenter de eâdem re habeban-
tur diuersæ, veræ cùm essent ambæ, vt ostendimus Tractatu præ-
cedenti, amplexus est ambas; & pro rerum opportunitate, actio-
nibus suis dirigendis ambas applicuit, nunc hanc nunc verò aliam.
Hoc autem fecit jure suo; vsus nimirum licentiâ, quam dat opinio
omnis quæ est probabilis. Atque sic primæ quæstioni credo esse
fatisfactum.

Tract. 4.
n. 7. &
seqq.

*Auctoritas
aliena opi-
nionem a-
liquam po-
test facere
probabile,
sic vt eam
tutò sequi
liceat.*

Alterum quod quærebatur erat, an etiam liceat opinionem
alienam, probabilem tamen sequi; siue an auctoritas aliena mihi
facere possit quidquam esse probabile. Tertium verò huic anne-
xum est, quot demum requirantur aut auctores aut viri graues,
vt opinionem aliquam faciant esse probabilem, ac proinde quam
liceat tutò sequi. Vtrumque expeditur non admodum difficulter,
siquidem probabile id est, quod iis nititur argumentis, quibus
viri considerati re benè perpensâ prudenter solent assentiri. At-
qui si virum probum, rerumque quæ tractantur oppidò gnarum,
fatentem audio, actionem aliquam esse licitam aut sibi videri li-
citam, legem aliquam non videri obstringere, & cætera his si-
milia; illicò mihi manifestum est opinionem illam talibus infi-
stere

3.

stere argumentis; quibus vir grauis prudenter solet assentiri; habeo enim virum & grauem & prudentem, qui ita & non de nihilo sentiat. Igitur habeo quod sit probabilis, & quidem etiam mihi. Mihi enim fit id probabile, quod video iis esse nixum rationibus, quibus viri considerati prudenter solent assentiri. Huic autem opinioni cum viros prudentes video reipsa subscribere, illico manifestum mihi fit, rationibus iis esse nixam, quæ viris eiusmodi reipsa probentur; hæc proinde & mihi facta est probabilis. Quod si autem est probabilis, jam sanè actam rem agimus, si an eam sequi liceat, iterum volumus disputare.

4. Hinc oborta est mihi quædam cogitatio, quam Theologis, si ita videatur, examinandam relinquo; nempe non magnam, si praxim spectemus, esse differentiam, inter opiniones quas dicimus nobis probabiles intrinsecè, seu ob rationes nobis ipsis occurrentes, & inter eas quas vocamus extrinsecè probabiles, hoc est ob ita sentientis viri auctoritatem. Video enim formam omnem quæ opinioni dat esse probabilem, huc tandem recidere, quod opinio ista nixa sit iis rationibus quæ viro graui prudentique non temerè probentur. Hoc si scio, scio sanè opinionem eam esse probabilem. Iam verò, quid id magnopere refert, an mihi occurrerint rationes ex quæ opinionem mihi persuadeant, nisi id etiam sciam aut iudicem, saltem ratione probabili, eas à viris prudentibus approbandas? Nihil sanè. Itaque tota, aut maximâ ex parte, probabilitatis ratio & natura, ab hoc prudenti rationes approbantium hominum iudicio est desumenda. Nihil autem referre videtur, an rationes illæ mihi occurrant, an verò alteri; modò hoc sciam, rationes aliquas esse, opinionem illam quæ suadeant, & quæ à viris prudentibus approbentur. Illas autem certò scio opinionem illam fulcire, quam video ab homine probatæ virtutis, eximiaque scientiæ sustineri; cum istud mihi persuaferim, imprudenter eum non agere. Imò certior mihi videor esse quòd illæ rationes sint probabiles, quas licet ignorem, video tamen ab eiusmodi viro approbari, cum opinionem dicit esse probabilem (non enim sine ratione id dicit, cum agat prudenter) præ iis quæ mihi videntur probabiles: quandoquidem rationes à me inuentæ aut perceptæ probabiles non sint, nisi sint eiusmodi, ut viris bene consiliatis etiam probentur, aut probari possint. Quid autem illi, de meis quas afferò rationibus,

Tam probabile videtur esse id quod ex auctoritate extrinsecè, quam quod ex intrinsecè rationibus sit probabile.

tionibus, arbitrari sint, non ad eò mihi certum est, quàm id
 quod reipsa illos video de suis arbitrari. Atque hinc comitio,
 magis mihi debere esse probabile quod alii prudentes sentiunt,
 quàm quod, cæteris paribus, mihi, è meo sensu rem ponderan-
 ti, videtur esse probabile. Saltem hoc certum est, alienâ au-
 ctoritate fultum, probabilitatis gradum posse assequi; posse item
 ingenio & quasi motu proprio. Parum autem interesse videtur,
 ad locum aliquem an deuenerim pedibus & labore meo, an verò
 pedibus & auxilio vectus alieno. Sum vbi volo esse, neque mo-
 dus itineris quidquam addit loco, aut demit. Neque magis
 aut minùs hoc in loco sum, utcumque huc peruenero. Ita sanè,
 probabilitatem si consecutus sis, nihil refert an tuo ingenio, an
 id adeptus sis alieno. Neque magis est tibi probabile quod tuo
 studio scis, quàm quod auctoritate scis alienâ. Hoc quidem
 mihi iam videtur. Quid sit de re, despiciant illi qui humanorum
 actuum naturam intimiùs meditantur. Ad rem meam redeo.
 Hinc tamen ad tertiam quæstionem enodanda aperta est via:
 nam cum tota probabilitatis ratio, non tam à viris ipsis, quàm
 à rationibus petatur, quibus viri prudentes solent assentiri; liquet
 sanè, vnius viri quas ad opinionem suam confirmandam ratio-
 nes assert, eas esse posse, vt præcedentium auctorum argumenta e-
 lidant, veritatemque probabiliùs inuestigent & attingant, etiamsi
 contra torrentem eant, & communi sententiæ aduersentur. Tum
 autem illa particularis viri opinio erit probabilis, si illi passim ab
 auctoribus non contradicatur; sed contra potiùs, rationibus
 ab eo allatis, vt plurimum acquiescant. Cæterum, quò plures
 auctores in vnam eandemque opinionem consentiunt, (aucto-
 res inquam qui non gregarij eunt in sententiam, sed qui rem v-
 trimque diligenter excusserint) eò res fit probabilior, etiamsi ra-
 tiones ignorentur. Illud enim prudenter iudico rationes illas
 quæ opinionem suadent magis esse probabiles, quò eas video à
 pluribus approbari. Tota autem probabilitatis ratio & natura,
 ab hac approbatione, veluti à fundamento dependet. Probabi-
 liorem itaque opinionem facit auctorum numerus, non for-
 maliter vt rectè & strictim Theologi, sed præsumptiuè. For-
 maliter enim probabilitatem opinioni addit rationum pondus;
 quod tamen præsumitur magis inesse opinioni, in quam plures
 conspirant: cum ea sint quibus plures viri graues, rationum
 momentis

Quando
 nam vnus
 auctor opi-
 nionem
 possit facere
 probabilem.

Pluralitas
 auctorum
 facit opi-
 nionem
 probabili-
 rem saltem
 præsumpti-
 uè.

5.

momentis vndique expensis; prudenter dant assensum. Plura sunt hæc omnia, & à gravissimis Theologis, Vasquez, Ioanne Sanchez, Bossio qui & viginti duos auctores pro probabilitate ab vno auctore petita asserti, vbertim exposita & disputata. Dicamus ergo quo pacto hæc praxi sint applicanda; neque inquiramus quâ ratione opinionum probabilitas à Theologis examinanda sit; sed quo modo ab omnibus, & præsertim ab illiterato homine rerum ignaro, quique rationum momenta nequit expendere, ad praxim actionemque sint adiuuenda.

6. Dico igitur, & quemuis, & præsertim hominem litterarum expertem, sine vllâ peccandi formidine agere posse ea, quæ vnicuique vir probus, & scientiæ aut artis illius, in quâ versatur quæstio, expertus, agi posse statuit, aut saltem probabile iudicat agi posse. Sic Medici, in sanando corpore, adhibendisque medicinis; Caussidici & juris-consulti, in examinandâ causâ iustitiâ & æquitate; Theologi, in restitutionis materiâ & Sacramentorum vsu; Canonum perito, in Beneficiorum possessionibus; Confessarii, in Conscientiæ casibus & tricis: euoluendis, si viri probi fuerint, iique de quorum improbitate nulla tibi incidere debet suspicio, opinionem tutâ securâque sequeris Conscientiâ. Sufficiens enim habes fundamentum, cui nixus, Conscientiam tibi formare possis, hoc est, iudicium certum elicere, actionem illam tibi esse licitam, quam licitam esse talis viri fert sententia. Cum enim vir sit probatæ fidei & virtutis, istud prudenter tibi persuadere potes, ex animi sententiâ eum loqui, neque velle te decipere; neque adeò tam insanum esse, vt tui causâ velit se crimini mortali, ignibusque æternis obiicere, sibi que tam malè esse, vt tibi benè sit. Rursus verò, cum vir prudens sit, scientiæque quam profiteretur peritus, sufficiens habes argumentum, vt prudenter credas, virum illum seipsum etiam non decipere; ac proinde prudenter iudicare rem ita certò esse, aut sanè id ipsi esse admodum probabile. Vt cumque iudicet, seu certum seu probabile, manifestum est eius sententiam te tutò sequi; neque si errauerit, errare te, sic vt error tibi vertendus sit crimini; quandoquidem inculpate errantem, sine dolo malo sequeris, ac propterea etiam inculpate.

7. Neque verò id satis possum intelligere, quo pacto horologiis possim

*Vnusu viri
probi &
dotti opi-
nionem
probabilem,
sine vlla
peccandi
formidine
licitum est
sequi.*

*Amplius id
probatum.*

possim credere, horam esse duodecimam (vnde tamen dierum, quibus carnibus vesci licet aut non licet, pendunt discrimina) sic vt sine vllâ anxietate animi carnes comedam, cum hora audirur vndecima, neutiquam comesturus si duodecima Horologio designaretur: non intelligo, inquam, cur credere possim automati, quod sapius errare mihi certum est; & non possim me committere iudicio hominis Conscientiam meam dirigentis ratione bonâ & bene pensâ. Maneat id igitur, eius iudicio te tuto posse acquiescere. Et si quidem Medicus aut Confessarius, caribus in Quadragesimâ ægro tibi vescendum esse censeat, quantumvis tibi videre valetudine bonâ & quæ tali indulgentiâ non indigeat, eorum tamen iudicio, peccati securus admodum, te committe. Si à restituendi debito, si à repetendis in Confessione peccatis, te absoluant pii doctique viri, atque alia his similia aut suadeant aut imperent, tu si illiteratus sis, rationes eorum ne examina, sed sententiæ penitus acquiesce. Nam quod de fidei nostræ mysteriis Augustinus, id pulcherrimè etiam huic conuenit materiæ, *Turbam non intelligendi viciacitas, sed credendi simplicitas tutissimam facit.* Litteratus verò si sis, rationes si ita videatur, examina, & si quid consulentis opinioni contrarium occurrerit, per me licet, oppone: at si auditis omnibus, nihilominus in sententiâ permanserit, tu ei si ita fuerit collibitum cede, & cedes prorsus innocuè, etiam si errer. Perplacet enim ea Henriquezii, viri doctissimi sententia. *Errare, inquit, cum Platone aut insigni Theologo, dum latet ignota veritas speculatiua, non nocet in praxi. In quo Theologus differt à Medico, qui si morbi vim, quamuis sine culpâ ignoret, necis occasio esse solet. Sed qui sapientum ac prudentum sententiæ probabili acquiescit, nullum patitur periculum Conscientiæ. Deus enim ita nobis ignorantibus indulget, vt eam sententiâ confirmet ad salutem: vt per medicum spiritualem, sanet etiam vulnera que inculpabili ignorantia ignota sunt: Ita Henriquez doctè, breuiter, & neruose rem omnem absoluit.*

D. Aug.
1 de vt r.
lit. cred.

Henri-
que in
procemio
summa.

hi religio
mendosa

potum

s. II.